

Et hidtil ukendt brev fra Kierkegaard til den kendte »Hr. Kold i Fredensborg«

af NIELS JØRGEN CAPPELØRN

Den 3. dec. 1970 kunne antikvarboghandler E. Grønholt Pedersen i sit katalog *Interessante & Sjældne Bøger* udbyde noget så sjældent som et hidtil ukendt brev fra Søren Kierkegaard til »Hr. Kold i Fredensborg«.

Brevet, der har nr. 114 i det omtalte katalog, består af ét ark (18×19 cm), er i kvart og i øverste venstre hjørne prydet med et stik af Frederiksborg Slot. Det har være foldet én gang og bærer på bagsiden følgende påskrift:

»Til Hr. Kold i Fredensborg:

Hermed en Æske mærket K.«

Dette sammenholdt med brevets indhold viser, at det sammenfoldede ark har ledsaget en æske med et par kaffekopper, der skulle tjene til erstatning for det par, Kierkegaard havde været så uheldig at slå itu under et besøg hos bemeldte hr. Cold.¹ Brevet, der nu findes i privat eje, er af følgende indhold:

»d. 30. Sept. 1845

Høistærede!

Ved al min Efterforsken var jeg, som sagt, kun kommet til det for den Ituslagne og Tabte eller Tabte og Ituslagne smigrende Resultat, at dens Mage ikke var at finde. Heldigviis var den, hvad jeg nu veed, ogsaa i Deres Husholdning udmærket som eneste i sit Slags. Hvorledes heldigviis? Jo, ellers antager man rigtignok, at det er det tungeste Tab at miste hvad der var eneste i sit Slags, men med Kaffekopper troer jeg man gjør en Undtagelse og finder det Trøstende, at den tabte var eneste i sit Slags, finder det ellers allertungeste Tab for allerlettest: at miste en mageløs. —

Saa lad da det herved medfølgende Par indtræde i det tabtes Sted og paa samme Vilkaar: at der, naar det tabes, ikke er stort tabt.

S. Kierkegaard.«

1 Cold: af Kierkegaard fejlagtigt stavet med K.

Strax da brevet blev udbudt til salg, var det den almindelige opfattelse såvel hos antikvarboghandleren som i dagspressen,² at adressaten var en os ganske ubekendt person. Det er imidlertid ikke tilfældet. Ole Cold var, som ejer af Store Kro i Fredensborg, endog overordentligt velkendt af det 19. årh.s borgerskab i København, da Store Kro og egnen deromkring var et yndet feriested i midten af forrige årh.

Ole Johansen Cold, født 1781 i Kongsberg i Norge, var andet led på den kognatiske gren af slægten Cold, der kan føres tilbage til stamfaderen, Oslo-borgmesteren Anders Nielsen (Cold), født ca. 1550.³ I en ung alder bosatte han sig i København, hvor han en kortere årrække fungerede som skræddermester, indtil han i 1811 indgik ægteskab med enken efter kroholder Christian Frederik Egebeck på Store Kro.⁴ Efter nogle få års forløb døde Colds noget ældre kone, og han giftede sig igen med en håndværkerdatter fra Helsingør, Elisabeth Antoinette Spleiss. Cold viste sig snart at være en dygtig og driftig gæstgiver, der udvidede kroens bygninger og gav den en anelse, der gjorde den til et yndet opholdssted for Københavns bedre borgerskab. Han kunne således ved sin død 1859 efterlade en solid og velanset krovirksomhed til sine arvinger.

Angående Kierkegaards kendskab til og omtale af Cold udtaler Grønholt Pedersen: »Han eksisterer ikke i noget register, og i betragtning af, at Søren Kierkegaards liv er endevendt fra vuggen til graven, er det højst besynderligt, at han ikke skal være nævnt noget sted«⁵ – men han er nævnt, og det endda flere gange. Allerede under sit ophold i Gilleleje i sommeren 1835 synes Kierkegaard at have truffet på Cold. Han omtaler således lidet rosende en vis »K. . . på Fredensborg«, der som folk i almindelighed »ikke kunne blive kjede af at rende omkring saa geskjæftige for at paavise de romantiske Situationer«.⁶

Atter i 1839 omtales Cold indirekte i dagbøgerne; denne gang fordi Kierkegaard har bidt mærke i en inskription: »allicit atque terret«, som stod »skrevet paa en Kakkelovn hos Kold i Fredensborg«, en sentens der i optegnelsen *Pap.* II A 442, dateret »d. 22 Mai 39«, udmøntes på Hamann. I noten

2 Cf. *B.T.* 1970 (4. dec.) og *Kristeligt Dagblad* 1970 (12. og 13. dec.).

3 Cf. Jørgen Cold *Nogle Oplysninger om den fra Norge stammende Slægt Cold.* Kbhv. 1930; p. 6.

4 Disse og de følgende oplysninger om Colds liv er meddelt af lokalhistorikeren Kaj Strandberg, først mundtligt siden på tryk i hans jubilæumsskrift *Store Kro gennem 250 Aar.* Fredensborg 1973; p. 29–32.

5 Cf. *B.T.*

6 Cf. *Pap.* I A 64 p. 37.

til denne optegnelse gives følgende urigtige oplysninger om Cold: »Kroholder i Rogaardshuse (Asminderød Sogn) lige ved Fredensborg«. Betegnelsen Rogaardshuse går helt tilbage til slutningen af det 17. årh. Da Christian V i 1678 fik godset Østrup tilbage, lod han det indrette til jagtslot og besluttede, at den opdyrkelige del af jorden, den del som lå mellem Esrom Sø og Store Kro, skulle gives til tre husmænd. Det er disse tre husmandssteder med tilhørende jorder, som fik betegnelsen Rogaardshuse, der således ikke hørte til Asminderød sogn men ind under Østrup. I 1734 blev de tre husmænd smidt på porten, idet kroværten på Store Kro ved kgl. bevilling fik de 2/3 af området lagt til kroen som et landbrug. Dette jordareal vedblev at følge kroen og stadfæstedes i arvefæsteskødet i 1801; det var således fast ejendom, da Cold i 1811 købte kroen. Han kan derfor ikke siges at være »Kroholder i Rogaardshuse« men derimod som kroholder på Store Kro at være ejer af en del af Rogaardshuse i Fredensborg.

Sidste gang Kierkegaard omtaler Cold er i forbindelse med den tur han foretog til Fredensborg lørdag den 26. okt. 1848 drevet af en »uforklarlig Anelse« om at han dér måtte træffe Regines familie og således få lejlighed til at gøre et forsøg på at nå til forligelse med hendes far, etatsråd Terkil Olsen. Da Kierkegaard ankommer til Fredensborg, tager han som en helt naturlig ting ind på Store Kro, går sin sædvanlige tur ned gennem Skipperalléen til Skipperhuset ved Esrom Sø, og da han ikke som forventet træffer etatsråd Olsen går han »op til Kolds igjen, sad og spiste – da gaaer der en Mand forbi Vinduet: Det var Etatsraad Olsen«. ⁷ Kierkegaard følger efter ham ned i Skipperalléen, hvor den voldsomme scene udspiller sig imellem dem: Kierkegaard forsøger tilnærmelse, men etatsråden afslår og iler bort med tårer i øjnene, dog når Kierkegaard at få udtalt sin dom over ham: »nu gjør jeg Dem ansvarlig, at De ikke vil høre mig«. ⁸

Filologen Israel Levin, der en overgang var Kierkegaards sekretær, har i sine erindringer om Kierkegaard givet en levende skildring af sin deltagelse i en køretur til Fredensborg, ⁹ en skildring der giver yderst interessante oplysninger i denne sammenhæng. Det fremgår heraf, at Kierkegaard ikke blot var en hyppig, men også en velanset gæst på Store Kro. Levin fortæller: »Vi kom til *Fredensborg*. Kudskene skyndte sig ind i Gæstgivergaarden og sagde blot:

7 Cf. *ibid.* IX A 262 p. 149.

8 Cf. *ibid.*

9 Cf. *Erindringer om Søren Kierkegaard*. Ved Steen Johansen. Kbhv. 1955; p. 37.

»Magisteren«. Alt kom i Bevægelse. Kierkegaard traadte ind og sagde blot med sin spæde Stemme: »God-mor-gen«¹⁰ og gik saa ud i Skoven. Naar vi da kommer tilbage, fik vi Suppe og Kylling eller And. Saa tog Kierkegaard 10 Rdl. og sagde: »Her min lille Pige, Du er nok saa god at betale alle«.

Sammenholdes nu disse løsrevne omtaler af Cold med det fremkomne brev, tegner der sig et interessant billede af forholdet mellem Kierkegaard og Ole Cold – eller set under en større synsvinkel, giver det et konkret eksempel på Kierkegaards forhold til »menig Mand«. Kierkegaards første indtryk af Cold er så afgjort negativt; men brevet, der i sin tone er usædvanlig for Kierkegaards breve, vidner om, at der peu á peu er opstået et dybere forhold imellem dem, ofte præget af en vis gemytlighed. Kierkegaard ville næppe have ladet sin eminente evne til at finde det morsomme i selv den mest trivielle hverdags-situation spille i brevet, såfremt han ikke på forhånd vidste, at det ville finde resonans hos modtageren. Brevets næsten filosofiske form lader også ane, at de to undertiden har ført mere dybsindige samtaler.

Som et kuriosum kan brevets nøje fremhævelse af, at såvel de ituslagne som de tilsendte kopper er »eneste i sit Slags«, sammenholdes med Levins oplysning om at Kierkegaard »vel havde 50 Par Kopper, men kun et af hver Slags«¹¹ og give det indtryk, at Kierkegaard havde en vis svaghed for mageløse kopper!

10 Cf. Rikard Magnussens kommentar til denne oplysning om Kierkegaards spæde stemme i *Søren Kierkegaard set udefra*. Kbhv. 1942; p. 164.

11 Cf. *Erindringer om Søren Kierkegaard* p. 35.